

תקוּן עֲשָׂרִים וַחֲמִשָּׁה

ליל כ"א באדר

ייחוד קוב"ה ושכינתיה ע"י אימא

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה אֵלֶיךָ כ"ה אוֹתוֹת שֶׁל יְחִוּד [כ"ה אוֹתוֹת שֶׁבְּפֶסוּק שְׁמַע יִשְׂרָאֵל]¹ מְצַד הַבִּינָה. וְזֶה סוּד חֲמִשׁ אֲצַבְעוֹת, חֲמִשׁ פְּעָמִים חֲמִשׁ הֵם כ"ה, שֶׁבְּהֵן תְּלוּי הַיְחִוּד הַעֲלִיּוֹן בְּוֹדָא, מְצַד שֶׁל אִימָא, שְׁנֵאמַר בְּה: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד (דְּבָרִים ו,ד). שְׁתַּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַשְׂכִּינֵתָ, אַף עַל גַּב שְׁנֵאֲרָאִים רְחוּקִים זֶה מִן זֶה, לֹא כִּד הוּא, אֲלָא הַכֹּל בְּחִבּוּר אֶחָד.²

וְעוֹד, אַף עַל פִּי שְׁאֶחָד יְמִין [הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא] וְאֶחָד שְׁמֵאל [הַשְׂכִּינֵת], הַכֹּל מִתְחַבֵּר בְּיְחִוּד אֶחָד עַל יְדֵי אִימָא שְׁעוֹמְדַת עֲלֵיהֶם. וְזֶה סוּד [יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה], הוּי"ה - בְּזַעִיר אֲנַפִּין [הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא], הוּי"ה - בְּנוֹקְבָא [הַשְׂכִּינֵת], אֱלֹהֵינוּ - אִימָא הַמְחַבֵּרַת אוֹתָם. וְאִם תֹּאמַר, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ - [זֶה] הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְהַשְׂכִּינֵת, הוּי"ה - אִימָא. הַכֹּל [שְׁנֵי הַפְּרוּשִׁים] נְכוּן.³

וּלְכֹל הַיָּד הַחֲזָקָה אֵלֶיךָ כ"ה אֲתוֹן דְּיְחִוּדָא מְסֻטְרָא דְּבִינָה. וְרָזָא דָּא ה' אֲצַבְעוֹן, ה' זְמַנִּין ה' אַנּוּן כ"ה, דְּבָהוּ תְלִיא יְחִוּדָא עֲלָאָה וְדָאִי מְסֻטְרָא דְּאִמָּא, דְּאֲתַמַּר בְּה: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד (דְּבָרִים ו, ד). דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּה אַף עַל גַּב דְּאֲתַחְזִיזוֹן רְחִיקִין דָּא מִן דָּא, לָאוּ אִיהוּ הַכִּי, אֲלָא כֹּלָא בְּחִבּוּרָא חָד.

וְעוֹד, אַף עַל גַּב דְּחַד יְמִינָא וְחַד שְׁמֵאלָא, כֹּלָא אֲתַחַבֵּר בְּיְחִוּדָא חָדָא ע"י דְּאִמָּא דְּקוּמַת עֲלֵיהוּ. וְרָזָא דָּא ה' בְּזַעִיר אֲנַפִּין, ה' בְּנוֹקְבָא, אֱלֹהֵינוּ אִמָּא מְחַבֵּרַת לוֹן. וְאִי תִימָא ה' אֱלֹהֵינוּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתָּה, ה' אִמָּא. כֹּלָא אִיהוּ שְׂפִיר.

1. עי' זהר ואתחנן רסד, ע"ב.

2. עי' שערי רמח"ל, קנאת ה' צבאות עמ' קלז-קלט.

3. עיין קיצור הכוונות עמ' ו'.

וְיִשְׂרָאֵל הָכִי נָמִי מִתְקַשְׂרֵן גּוֹ יְחֻדָּא
עֲלָאָה. וְאִתְמַר בְּהוּ אַתְּם עֲשִׂיתוּנִי
חֲטִיבָה אַחַת אַף אָנִי אֶעֱשֶׂה אֶתְכֶם
חֲטִיבָה אַחַת (בְּרוּכוֹת ו.), לְאִסְתְּלֵקָא בְּהַ
מִגּוֹ סִטְרָא אַחְרָא. וְזִכְוֹתָא דְקָרִיאַת שְׁמַע
יְשִׁיזִיב לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל מִכָּל עֲקָתָא,
מִסִּטְרָא דְבִינָה דְבַה תְּלִיָא פֶּל חֲרוּתָא.

וְלִכְל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל דָּא אֶחָד. דְּתַמְנָן
אֶצְטְרִיף בִּ"נ לְמַמְסַר נַפְשָׁה עַל קִדּוּשׁ
הַשֵּׁם, דְּאִתְמַר בַּה: נוֹרָא עֲלִילָה עַל בְּנֵי
אָדָם (תְּהֵלִים סו, ה). וּבִכ"ה אֶתְנָן בִּינָה
שְׂרָאֵת עַל בְּנֵהָא. וּבְאֶחָד סְלִיק תְּקוּנָא
לְעֵלָא לְעֵלָא גּוֹ סְתִימוּ דְמַחְשְׁבָה. הַגְּדוֹל
דָּא אַהֲבָה דְסְלִיק לְחֻשְׁבֹּן אֶחָד,
דְּאֶצְטְרִיף הָכִי נָמִי לְאִתְקַשְׂרָא בְּהַ לְמַהוּי
תְּקוּנָא שְׁלִים.

וְלִכְל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל, [הַמּוֹרָא] - זָה
אֶחָד. שְׁשֵׁם [בְּמִלָּה אֶחָד] צְרִיד הָאָדָם
לְמַסּוֹר נַפְשׁוֹ עַל קִדּוּשׁ הַשֵּׁם.⁴ [וְעַל
מְסִירוֹת נַפְשׁוֹ] נֶאמַר: נוֹרָא עֲלִילָה עַל
בְּנֵי אָדָם (תְּהֵלִים סו, ה). וּבִכ"ה אוֹתִיּוֹת
[שְׁל שְׁמַע] בִּינָה שׁוֹרָה עַל בְּנֵיהַ [זו"ן].⁵
וּבְמִלַּת אֶחָד, עוֹלָה תְּתִקּוּן לְמַעְלָה
לְמַעְלָה תוֹךְ הַמַּחְשְׁבָה הַסְּתוּמָה [מוֹחָא
סְתִימָא].⁶ הַגְּדוֹל - זֶה אַהֲבָה, שְׁעוֹלָה
לְמַנְגֵן אַחְדִּי.⁷ שְׁצָרִיד גַּם בֵּין לְהַתְקַשֵּׁר
בְּהַ לְהִיּוֹת תְּתִקּוּן שְׁלָם.

וּבַהֲאִי יְחֻדָּא יִסְתְּלֵקוּן מַגְלּוֹתָא, דְּאִתְמַר
בְּהַהוּא זְמַנָּא: בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד
וְכוּ' (זְכוּרִיה יד, ט). דְּהָא תְּקוּנָא דְיְחֻדָּא
סְלִיק בְּכָל יוֹמָא, וּבַה צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל

וּבַהּ יְחֻדָּא יִסְתְּלֵקוּן מַגְלּוֹתָא, שְׁנַאמַר עַל
אוֹתוֹ הַזְּמַן: בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד
(וַגו') (וְשִׁמּוֹ אֶחָד) (זְכוּרִיה יד, ט). שְׁהַרִי
תְּתִקּוּן יְחֻדָּא [שְׁל קְרִיאַת שְׁמַע] עוֹלָה

וּבַהֲאִי יְחֻדָּא יִסְתְּלֵקוּן מַגְלּוֹתָא, דְּאִתְמַר
בְּהַהוּא זְמַנָּא: בְּיוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' אֶחָד
וְכוּ' (זְכוּרִיה יד, ט). דְּהָא תְּקוּנָא דְיְחֻדָּא
סְלִיק בְּכָל יוֹמָא, וּבַה צְרִיכִין יִשְׂרָאֵל

4. בינה - אימא - יובל - חרות, עיין זהר ח"א, צה, ע"ב; פרדס רמונים כגד; ת"ז, ת ו.
5. עי' זהר ואתחנן ח"ג, רסג, ע"א; קיצור הכוונות עמ' ז.
6. בניה, רמז לזעיר אנפין ונוקביה.
7. דהיינו חכמה סתימאה, מוח חכמה של אריק אנפין.
8. אחד - רמז לכתר של עתיק יומין - רדל"א; עניני ר"ה ויר"כ ע"פ מחזור רמח"ל, עמ' 74 - 73: "פסוק שמע
ישראל תכין: שמע - נוק', ישראל - ז"א, ה' אלקינו - אר"א, ה' - מזלא על גביהם, ואז מתעורר א"א בכוחו
והוא - אחד, ומחזיר הכל בסוד היחוד... ואז תכין ד' בסוד רישא דלא אתידעל". וכן עי' באדיר ברמודס, עמ' ס"א.

בכל יום, ובו צריכים ישראל להגאל.
ועם כל זאת, נאמר בזמן הגלות: אז
יקראני ולא אענה (משלי א, כח) -
בקריאת שמע של ערבית ובתפלתה,
מצד השכינה. ישחרנני ולא ימצאני
(שם) - בקריאת שמע של שחרית
ובתפלתה, מצד הקדוש ברוך הוא. אם
תאמר, שתקונים אלו אבדו, לא כך,
אלא הכל נגנו לעתיד לבוא, ואז ימצאו
ישראל כל התקונים שלהם, לפול שכר
שלהם בשלמות אחת. אז, יהיה יהוה
אחד - בקריאת שמע של שחרית, ושמו
אחד - בקריאת שמע של ערבית.
וישראל גוי אחד בארץ (שמואל ב, זכג),
[אחד] - בשני משיחים, שנאמר בהם:
והיו לאחדים ביוד (יחזקאל לז, י).
[אחדים] - אחד מצד של הקדוש ברוך
הוא, ואחד מצד השכינה.

הרי כמה שכר טוב נגנו פדי שינתן
לעתיד לבוא, וזה מה שפתיב: מה רב
טובך אשר צפנת ליראיך (תהלים לא, ב).
לפיכך זמן הגאולה, זמן של שמחה
הוא, שגומלים ישראל הרבה שכר טוב
שנגנו להם. לפיכך [נאמר בגאולה]:
הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו (ישעיה
מ, י). מושל, לאחד שעשה כל יום
הרבה מעשים טובים, שצריך לתת
עליהם שכר הרבה, ובסוף היום לקח
כל שכרו בשמחה רבה. כך ישראל
בגלות, עושים ואוספים הרבה מעשים

לאתפרקא. ועם כל דא בגלותא אתמר
(משלי א, כח) אז יקראני ולא אענה -
בקריאת שמע דערבית ובצלותא דילה
מסטרא דשכינתא. ישחרנני ולא
ימצאני - בקריאת שמע דשחרית
וצלותא דילה מסטרא דקודשא בריך
הוא. אי תיקא דתקונין אלין אתאבידו.
לאו הכי. אלא פלא אתגניז לזמנא
דאתי. וכדין ישפחון ישראל כלהו
תקונין דלהון, לנטלא אגרא דלהון
בשלימו חד. פדין יהיה ה' אחד
בקריאת שמע דשחרית. ושמו אחד
בקריאת שמע דערבית. וישראל גוי
אחד בארץ (שמואל ב, ז, כג) בתרין
משיחין, דאתמר בהו והיו לאחדים
ביוד (יחזקאל לז, י) חד מסטרא
דקודשא בריך הוא וחד מסטרא
דשכינתא.

דכמה אגרין טבין אנון דאתגניזו
לאתיהבא לזמנא דאתי, הדא הוא
דכתיב: מה רב טובך אשר צפנת
ליראיך (תהלים לא, ב). בגין כך זמנא
דפרקנא זמנא דחדותא איהו, לנטלא
ישראל כמה אגר טב דאתגניז להו. בגין
כך: הנה שכרו אתו ופעלתו לפניו
(ישעיה מ, י). מתל לחד דפלה בכל יומא
כמה פלחנין טבין דצריך להו כמה
אגרין, ובסופא דיומא נטל כל אגרה

טובים, ושָׁכַר פְּלֶם יָקָחוּ אַחֵר כֶּךָ בְּנֵאֱלֹהִים, שְׁעֲלֶיהָ כְּתוּב, תִּזְרַח הַשְּׁמֶשׁ יֵאָסְפוּ וְגו' (תהלים קד, כב) יֵצֵא אָדָם לַפְּעֵלוֹ וְגו' [ולעבדתו עדי ערב] (שם שם, כג). שְׁבַגְלוֹת [נֹאמְרִי]: תִּשֶׁת חֲשָׁף וְיִהְיֶה לַיְלָה - וְסִטְרִין אַחֲרֵינִין שׁוֹלְטִים בְּעוֹלָם, בּוֹ תִרְמֹשׁ (וְגו') [כָּל חֵיתוֹ יַעֲרִי] (שם שם, כ). וּבִזְמַן הַנְּאֱלֹהִים: תִּזְרַח הַשְּׁמֶשׁ יֵאָסְפוּ - הַרְשָׁעִים לְמִקְוָם. אִזּוֹ יֵצֵא אָדָם - יֵצְאוּ צְדִיקִים לְקַבֵּל שְׂכָרָם, [דְּהֵינּוּ] יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִהַגְּלוּת, יֵצְאוּ מִשְׁלֵשְׁלֹאֵת הַבְּרוֹל.

וְעוֹד, יֵצְאוּ צְדִיקִים, [דְּהֵינּוּ] כְּמָה גּוֹפִים קְרוּשִׁים שְׁנִמְסְרוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא,¹⁰ שְׁנֹאמְרִי בְּהֵם: מִמְּתִים יָדָךְ יִהְיֶה (וְגו') [מִמְּתִים מִחֲלָד חֲלָקִים בְּחַיִּים וְצַפּוֹנָד תְּמַלֵּא בְטָנָם] (שם יו, יד).¹¹ אִזּוֹ יֵצְאוּ, יֵצְאוּ בְּתַחֲיִית [הַמְּתִים] שְׁלָהֶם לְקַבֵּל שְׂכָרָם. וְלַעֲבֹדְתוֹ וְגו' (שם, קד, כב) - לְמוֹ שְׁהַשְּׁלִים עֲבוֹדְתוֹ. עַדִּי עֶרֶב - כָּל עוֹד שְׁעֶרֶב [ס'א] שׁוֹלֵט בְּעוֹלָם, שְׁכָךְ צְרִיד [הָאָדָם] לְהַשְׁתַּלֵּם בְּוִדְאִי. וְעוֹד, עַדִּי עֶרֶב - עַד סוֹף הַיּוֹם.¹² וְכָל [הַפְּרוּשִׁים] הֵם טוֹבִים וְדֹאִי.

קָם אַבְרָהָם תּוֹקֵן תַּחֲסִיד, פְּתַח וְאָמַר, וְדֹאִי כ"ה אוֹתִיּוֹת שָׁל יְחִוּד [שְׁמַע יִשְׂרָאֵל] נֹאמְרִי בְּהֵם: כַּה [כ"ה] תֹּאמְרִי לְבֵית יַעֲקֹב (שְׁמוֹת יט, ג) - זֶה

בְּחֻדוֹתָא סְגִי. הֵכִי יִשְׂרָאֵל, בְּגִלוֹתָא עֲבָדִין וּכְנָשִׁין כְּמָה עוֹבְדִין טְבִין, וְאֶגְרָא דְכִלְהוֹ יִטְלוּן לְבַתֵּר בְּפִרְקָנָא. כְּדִין כְּתִיב תִּזְרַח הַשְּׁמֶשׁ יֵאָסְפוּ וְכו' יֵצֵא אָדָם לַפְּעֵלוֹ וְכו' (תהלים קד, כב-כג). דְּבַגְלוֹתָא תִּשֶׁת חֲשָׁף וְיִהְיֶה לַיְלָה וְסִטְרִין אַחֲרֵינִין שְׁלִטִין בְּעֹלָמָא, בּוֹ תִרְמֹשׁ וְכו'. וְלִזְמַנָּא דְּפִרְקָנָא תִּזְרַח הַשְּׁמֶשׁ יֵאָסְפוּ, רְשָׁעִים לְאַתְרֵיהוּ. כְּדִין יֵצֵא אָדָם, יֵצְאוּ צְדִיקִים לְקַבֵּל שְׂכָרָם, יִפְקוּן יִשְׂרָאֵל מִגְּלוֹתָא יִפְקוּן מִשְׁלֵשְׁלֹאִין דְּפִרְזֵלָא.

וְעוֹד, יֵצְאוּ צְדִיקִים, כְּמָה גּוֹפִין קְרוּשִׁין דְּאַתְמְסְרוּ לְסִטְרָא אַחֲרָא, דְּאַתְמְרִי בְּהוּ: מִמְּתִים יָדָךְ וְכו' (שם יז, יד). כְּדִין יֵצְאוּ יִפְקוּן תַּמָּן בְּתַחֲיִיהָ דְלֵהוּן לְקַבֵּל שְׂכָרָם. וְלַעֲבֹדְתוֹ וְכו' בְּמִי שְׁהַשְּׁלִים עֲבוֹדְתוֹ. עַדִּי עֶרֶב, עַד דְּעֶרֶב שְׁלִטַּת בְּעֹלָמָא, דְּהֵכִי אֶצְטְרִיף לָהּ לְאַשְׁלֵמָא וְדֹאִי. וְעוֹד, עַדִּי עֶרֶב, עַד סוֹפָא דְיוֹמָא. וְכֹלָא אִיהוּ שְׁפִיר וְדֹאִי.

קָם אַבְרָהָם סָבָא חֲסִידָא פְּתַח וְאָמַר, וְדֹאִי כ"ה אֶתְנֵן דִּיחֻדָּא אֶתְמְרִי בְּהוּ: כַּה תֹּאמְרִי לְבֵית יַעֲקֹב (שְׁמוֹת יט, ג), דָּא קְרִיאַת שְׁמַע דְּלִילְיָא. וְתַגִּיד לְכַנְי

10. עי' זהר פקודי ח"ב, רנד, ע"ב.

11. השווה עם הפס' שהוזכר לעיל (תהלים לא, כ) מה רב טובך - אשר צפנת.

12. דהיינו עד סוף הימים - עד סוף שית אלפין, כאומרם ז"ל: "היום לעשותם ומחר לקבל שכרם".

קריאת שמע של לילה. ותגיד לבני ישראל - פה [כ"ה] תגיד לבני ישראל, בקריאת שמע של שחרית. ואלו כ"ה כ"ה, נ' שערי בינה, לקבל התורה מאימא,¹³ שנאמר: משה קבל תורה מסיני, (אבות א,א) [סיני] זה יובל.¹⁴ אז: אנכי יהוה אלהיך (שם כ,ב), מצד של אימא¹⁵ ועל ידה: ואשא אתכם על פני נשרים (שם יט,ד), כנפים שפרשת עליהם אימא,¹⁶ ונושאת אותם, והם ענני כבוד.¹⁷ וכנגדם: בפנות תשובו (ויקרא כג,מב), והם שבעה חסדים מאימא.¹⁸ ספה, צל האמונה¹⁹ ועוד, סופה, [אותיות] כ"ו ה"ס²⁰ שאימא היא חופה²¹ על ראש החתן [הקדוש ברוך הוא] והכלה [השכינה]. שער שלא נכנסים לחפה לא מתחברים, והיא מחברת אותם.

ולעתיד לבוא [כתוב]: פי על כל כבוד חפה (ישעיה דה), [חפה] - מצד של אימא [בינה]. שמי שמשתדל בתורה

ישראל, פה תגיד לבני ישראל בקריאת שמע דצפרא. ואלין כ"ה כ"ה, נ' שערי בינה, לקבל אורייתא מאמא, דאתמר משה קבל תורה מסיני, דא יובלא. כדין אנכי ה' אלהיך (שם כ, ב) מסטרא דאמא. ובה ואשא אתכם על פני נשרים (שם יט, ד) גדפין דפרשת עליהו אמא ונטלת לון, ואנון ענני כבוד. ולקבליהו בפנות תשובו (ויקרא כג, מב) ואנון ז' חסדים מאמא, ספה צלא דמהימנותא. ועוד, ספה כ"ו ה"ס, דאמא איהי חופה על רישא דחתן וכלה. דעד לא עילין לחפה לא מתחברין, ואיהי מחברת לון.

ולזמנא דאתי: פי על כל כבוד חפה (ישעיה ד, ה) מסטרא דאמא. דמאן דאשתדל באורייתא נטיל להו לקודשא

13. עי' ת"ז בהקדמה ב ע"א.

14. יובל זה החמישים שנה, חירות = אימא: בינה - אימא, ועי' זהר יתרו ח"ב, פה, ע"א; "סיני" אוצרות רמח"ל סג - סד: "יסוד אימא שמשם יוצאת התורה כידוע בסוד משה קבל תורה מסיני".

15. עי' ת"ז תי כ"א נ' ע"א; אוצרות רמחל עמ' סו.

16. עי' ת"ז מזהר חדש, קמט, ע"א.

17. זהר נשא ח"ג, קכה, ע"א.

18. סוכה - אימא, זהר פנחס רנה, ע"ב; ת"ז, הק' ת, ע"א; תי ו, כג, ע"א. ועי' שער הכוונות, ענין סוכות, דרוש ג'.

19. עי' זהר אמור ח"ג, קג, ע"ב.

20. הויה (גימטריה כ"ו), אדנ"י (גימטריה ס"ה), דהיינו יחוד קב"ה ושכינתיה, עי' ת"ז תי' ע, קלו, ע"ב.

21. עי' ת"ז תי' כא, נוס, ע"א.

מתקשר לקרוש פרוץ הוא ולשכינה,
ואימא שורה עליו, חפה בודאי. ומצד
של חכמה [פתוב]: להנחיל אוהבי יש
(משלי ח, כא), יש - זה חכמה. מאין - זה
כתר, להשלים התענוג השלם.²²

ברוך הוא ושכינתה, ואמא שריא עליה
חפה ודאי. ומסטרך דחכמה להנחיל
אוהבי יש (משלי ח, כא) דא יש, חכמה.
מאין, פתר, לאשתלמא ענוגא שלים.

ועוד, לעתיד לבוא: והיו לאחדים בידך
(יחזקאל לו, יז). לאחדים - פעמים אחד.
בידך - בשתי ידים, שהם כ"ה כ"ה,
כמו שנתבאר. ועל ידם נכנסו ישראל
למדרגה עליונה בחמישים ימים מפסח
עד עצרת, שאימא שורה עליהם. ונאמר
לנביהם [בני ישראל]: ביום הזה באו
מדבר סיני (שמות ימא), זה ההעלם של
היובל. ושם: ויחן שם ישראל (שם
שם, ב). ויחן - ביחוד אחד, בסוד של
אחד.²³

ועוד, לזמנא דאתי והיו לאחדים בידך
(יחזקאל לו, יז) לאחדים, בתרין אחד.
בידך, בתרין ידן דאנון כ"ה כ"ה כמה
דאתמר. ובהו אעלו ישראל לחולקא
עלאה בנ' יומין ד[מ]פסח עד עצרת
דאמא שראת עליהו. ואתמר בהו:
(שמות יט, א) ביום הזה באו מדבר סיני,
דא סתימו דיובלא. ותמן ויחן שם
ישראל, ויחן ביחוד חדא ברזא דאחד.

22. זהר פנחס ח"ג, רלט, ע"א, שם, שם רנו, ע"ב; רנז - רנח; ת"ז הק' ט, ע"ב; שם יב, ע"א; תי' כב, ע"ב. כתר זה אין; עיי' קל"ח פתח טו; גנזי רמח"ל עמ' קטז, קכח, קנד, קמח, רנא, רנד. ע"פ הפסוק: "והחכמה מאין תמצא". (איוב כח, יב); קל"ח פתח לא, עמ' קז: "בהתאצלות החכמה מן הכתר נמצאים ש"י אילנות שלמים, והוא סוד ל"ש עולמות של הצדיקים", עיין זהר פנחס רנ"ז, ע"ב.

23. משמעות היחוד הנ"ל יציאה משליטת הס"א והידבקות בשורש נשמת ישראל בסוד התורה. שזהו עיקר התוכן של תיקון כה (יחוד קר"ש ע"י אימא). עיין אוצרות רמח"ל סג - סד. ושם: "ולכך יצאו מבחי' התחתונה דקליפה - מנוקבא שלהם - אל יסוד אימא". ובהמשך שם: "כל זמן שהיו ישראל במצרים לא היה יכול להיות קשר בין הנשמות... הס"א שהיה משעבדים אותם תחתיה... ומיד שיצאו ממנה וגמרו את התיקון - נתחברו כלם כאחד ממש". וכן עיי' זהר תרומה קעג, ע"א: ד"ה "כגונא" שמשמעות "בסוד של אחד" - התנתקות מהס"א.

תקון עשרים ושישה

סוד מצוות עשה ומצוות לא תעשה

ולכל היד החזקה אליו רמ"ח מצוות עשה, בהו תנו עז לאלהים (תהלים סח, לה), דא שכינתא. ועז דא צדיק. בה מגדל עז שם ה' (משלי יח, י). אימתי איהו מגדל עז? אלא בשעתא דבו ירוץ צדיק. פדין ונשגב ההוא מגדלא. ועוד, רמ"ח מצוות עשה בהו ונתתי מטר ארצכם בעתו (דברים יא, יד).

ולכל היד החזקה אליו רמ"ח מצוות עשה, בהו תנו עז לאלהים (תהלים סח, לה), דא שכינתא. ועז דא צדיק. בה מגדל עז שם ה' (משלי יח, י). אימתי איהו מגדל עז? אלא בשעתא דבו ירוץ צדיק. פדין ונשגב ההוא מגדלא. ועוד, רמ"ח מצוות עשה בהו ונתתי מטר ארצכם בעתו (דברים יא, יד).

ולכל המורא הגדול אליו מצוות לא תעשה, שנאמר בהן: כי מכבדי אכבד (שמואל א בל) - זה כבוד במצוות עשה. ובזי יקלו - במצוות לא תעשה. ומצוות עשה, לא נענשים עליהן אלא בשעת הפעם? אבל במצוות לא תעשה, מי שעבר עליהן נאמר עליו: כי דבר יהוה בזה ואת מצותו הפר (במדבר

ולכל המורא הגדול אליו מצוות לא תעשה, דא תמר בהו: (שמואל א ב, ל) כי מכבדי אכבד דא כבוד במצוות עשה. ובזי יקלו - במצוות לא תעשה. ומצוות עשה לא ענשין עליהו אלא בשעתא דרתחא. אבל מצוות לא תעשה מאן דעבר עליהו אתמר בה: כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר (במדבר טו, לא) דא

1. עיין זהו בראשית לו, ע"ב; שם לך צו ע"ב; שם ויגש רט, ע"ב: "מאן נשגב אלא ההוא מגדל נשגב בגין דביה ירוץ צדיק". דעת תבונות עמ' מא; עי' אדיר במרום עמ' שא - שב; ת' קעה: "ה' עוז לעמו יתן, וזה צדיק חי עולמים"; שם ת' דר.

2. עי' מנחות מא, ע"א.

טו, לא), [מְצוֹתוֹ] – זוֹ הַשְּׂכִינָה,³ עַל דְּרֹךְ [שְׂפָתוֹב]: הַפְּרוֹ תוֹרְתֶךָ (תְּהִלִּים קיט, קכו), בְּגִלְלֵי הַסְּמָרָא אַחֲרָא שְׁנֵאֲחֻזַּת בְּהַ. הַרִי מְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה, הֵן מְשֻׁמְרוֹת לְשְׂכִינָה. וְיִמִּי שְׁעוֹבֵר עֲלֶיהֶן נֹאמֵר בּוֹ: וּפְרִיץ גְּדֵר יִשְׁכְּנוּ נְחֹשׁ (קְהֵלֵת יח). לְפִיכְךָ: [וּבְזוֹי] יִקְלוּ, מִצַּד שֶׁל אוֹתוֹ מְמַא, שְׂפָתוֹב [לְגַבְיֹו]: עוֹנוֹתָיו [בְּעֵצְמָם] יִלְכְּדוּ אֶת הַרְשָׁע וְגו' (מִשְׁלֵי ה, כב). אֲשֶׁרֵי חֲלָקָם שֶׁל צְדִיקִים בְּעוֹלָם הוּא וּבְעוֹלָם הַבָּא.

שְׂכִינָתָא, כְּגוֹן הַפְּרוֹ תוֹרְתֶךָ (תְּהִלִּים קיט, קכו) בְּגִין סְטְרָא אַחֲרָא דְאַתְאַחַדְתָּ בְּהַ. דְּמְצוֹת לֹא תַעֲשֶׂה אֲנֹנִן מְשֻׁמְרוֹת לְשְׂכִינָתָא וּמֵאֵן דְּעֵבֵר עֲלֶיהוּ אֲתִמֵּר בְּהַ: וּפְרִיץ גְּדֵר יִשְׁכְּנוּ נְחֹשׁ (קְהֵלֵת י, ח). בְּגִין כְּךָ יִקְלוּ, מְסֻטְרָא דִּיהוּא מְסֻאָבָא, דְּכִתִּיב עוֹנוֹתָיו יִלְכְּדוּ אֶת הַרְשָׁע וְכוּ' (מִשְׁלֵי ה, כב). זְכָאָה חוֹלְקֵהוֹן דְּצְדִיקָא בְּעֵלְמָא דִּין וְעֵלְמָא דְאַתִּי.

3. עי' ת"ז תי' כא, ס, ע"א; תי' לט, עט, ע"ב: "ומאן מצווה ועושה על המצווה, דאיהי שכנתא."

תקוֹן עֲשָׂרִים וְשִׁבְעָה

עליית השכינה עד הכתר

וּלְכֹל תֵּיד הַחֲזֻקָה דָא שְׁכִינְתָא. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל – [אלו] שְׁתֵּי זְרוּעוֹת [חֶסֶד וּגְבוּרָה, שֶׁל זְעִיר אַנְפִּין], שְׁנֵאמַר בְּהֵן: שְׁמָאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי (גו') [וַיִּמְינוּ תְּחִבְקֵנִי] (שיר ב, ו). וּמִשָּׁה הוּא בְּאִמְצַע [תְּפֹאֶרֶת – הַעֲמוּד הָאִמְצָעִי]¹ וּמַעֲלָה אֶת הַשְּׁכִינָה עַד חֶסֶד וּגְבוּרָה. וְסוּד הַדְּבָר [הוּא מֵה שְׁפֹתוֹב]: וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה (שְׁמוֹת יז, יב) – אֵלֹו שְׁתֵּי יָדָיִם.² עַד בֵּא הַשְּׁמַשׁ (שָׁם, שָׁם) – [תְּשֻׁמָּשׁ] – זֶה הָאָרוֹן שֶׁל הַבַּיִת [תְּקַדֹּשׁ בְּרוּךְ הוּא]. וּמִשָּׁה מְתַקֵּן אוֹתָהּ [הַשְּׁכִינָה] תְּמוּד בְּסוּד שֶׁל הָאֲבוֹת,³ כְּמוֹ שְׁפֹתוֹב: זְכוֹר לְאַבְרָהָם (גו') [לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ] (שָׁם לבי, ג). וְנֵאמַר לְגַבִּיָּה: וְאֵת עֲצוּמִים יַחֲלַק שְׁלָל (ישעיה נג, יב), [עֲצוּמִים] – אֵלֹו הָאֲבוֹת⁴ בְּנֹדָאֵי. וּלְפִיכֵךְ [אָמַר מִשָּׁה]: אֶתְּהָ הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת עֲבָדֶיךָ (גו') [אֶת גְּדֻלְךָ וְאֶת יָדְךָ הַחֲזֻקָה אֲשֶׁר מִי אֵל בְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וְכַגְבוּרְתְּךָ] (דְּבָרִים ג, כד) אֶתְּהָ הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת

וּלְכֹל תֵּיד הַחֲזֻקָה דָא שְׁכִינְתָא. וּלְכֹל הַמּוֹרָא הַגְּדוֹל תְּרִין דְּרוּעִין, דְּאֶתְמַר בְּהוּ: שְׁמָאלוֹ תַחַת לְרֵאשִׁי וְכוּ' (שיר ב, ו). וּמִשָּׁה אִיהוּ בְּאִמְצַעִיתָא וְאִסִּיק לָהּ לְשְׁכִינְתָא עַד חו"ג. וְרָזָא דְּמַלְהָ (שְׁמוֹת יז, יב) וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה, אֵלִין תְּרִין יָדָין. עַד בֵּא הַשְּׁמַשׁ, דָּא מְאָרִי דְּבִיתָא. וּמִשָּׁה אֶתְקִין לָהּ תְּדִיר בְּרָזָא דְּאַבְהָן דְּכְתִיב זְכוֹר לְאַבְרָהָם וְכוּ' (שָׁם לב, יג). וְאֶתְמַר בְּהוּ: וְאֵת עֲצוּמִים יַחֲלַק שְׁלָל (ישעיה נג, יב) אֵלִין אַבְהָן וְנֹדָאֵי. וּבְגִין כְּדֵי (דְּבָרִים ג, כד) אֶתְהָ הַחֲלוֹת לְהִרְאוֹת אֶת

1. ת"ז, ת"י סט, קיא, ע"א.

2. ע"י קנאת ה' צבאות, גנזי רמח"ל עמ' קח: "כי משה הוא מרי דביתא, שנשמתו הוכנה מתחלה להיות בסוד בעלה דמטרונייתא, שיהיה לו סגולה וכוח להוריד השכינה לתקן ע"י האבות, כל אחד תקון הראוי לו".

3. דהיינו על ידי החג'ת (חסד, גבורה ותפארת).

4. ע"י סוטה יד, ע"א.

הַיָּמִין.⁵ וְכַגְבוּרְתָּךְ - זֶה הַשְּׂמֹאל.
אֶעֱבְרָה נָא (שָׁם, שָׁם, כּה) - לְמַעַלְהָ. וְעַם
כָּל זֹאת, בְּזִמְנָן [שְׁנִיתָנָה] הַתּוֹרָה, מִשָּׁה
חִזַּק אוֹתָהּ [אֶת הַשְּׂכִינָה], עַד הַבִּינָה.⁶
וְזֶה סוּד [הַפְּסוּק]: מִי זֹאת? עוֹלָה (וְגו')
[מִן הַמְדַבֵּר] (שִׁיר ג, ו).

אֲבָל לְגַבֵּי חֶסֶד גְּבוּרָה וְתַפְאֵרֶת,
[נֹאמַר]: בְּאֵרֶם⁸ חֲפֻזֵּי שָׂרִים פְּרוּיָה נְדִיבֵי
הָעַם⁹ (בַּמְדַבֵּר כּא, יח). וּבְזִמְנָן שֶׁהִיְתָה
לְמִטָּה, שֶׁכִּבְּהָ לְעֶפֶר, [עַל הַרְדָּךְ] שֶׁכְּתוּב:
וְתַפֵּל לְפָנַי רַגְלָיו (אֶסְתֵּר ח, ג). וּמִשָּׁה
הֶעֱלָה אוֹתָהּ עַד שְׁנֵי הַזְּרוּעוֹת, אוֹ יֵצְאָה
מִתּוֹךְ הַסְּטֵרָא אַחֲרָא. דְּוֹד וְשְׁלֹמֹה,
הַשְּׁלִימוֹ אוֹתָהּ לְעֵלוֹת בְּרָאוּי. אוֹלָם,
מִשָּׁה חִזַּק אוֹתָהּ בְּבִינָה [בְּנִתְיִינָה
הַתּוֹרָה]. דְּוֹד, הַשְּׁלִים אוֹתָהּ [בְּבִינָה -
אִימָא]. שְׁלֹמֹה, הֶעֱלָה אוֹתָהּ עַד
הַחֲכֻמָּה. וְבוֹ [נֹאמַר]: וַיְהִי וַנִּתֵּן חֲכָמָה
לְשְׁלֹמֹה (מְלָכִים א ה, כו).

וְלַעֲתִיד לְבוֹא, מִשָּׁה יִשְׁלִים [עֲלִיתָהּ] עַד
הַכֶּתֶר. שְׁנֹאמַר בּוֹ: הִנֵּה יִשְׁפִּיל עַבְדִּי
(וְגו') [יְרוּם וְנִשְׂא וְגִבָּה מְאֹד] (יִשְׁעִיָּה
נב, ג). יְרוּם - מְאֹבְרָהּם, וְנִשְׂא -
מִיִּצְחָק, וְגִבָּה - מִיִּעֲקֹב, מְאֹד - עַד

עַבְדְּךָ וְכוּ' אֲשֶׁר מִי אֵל - יְמִינָא.
וְכַגְבוּרְתְּךָ - שְׂמֹאלָא. אֶעֱבְרָה נָא
לְעֵלָא. וְעַם כָּל דָּא בְּזִמְנָא [...]
דְּאוּרִיתָא עַד בִּינָה אֶתְקִיף לָהּ. וְרוּזָא
דָּא מִי זֹאת עוֹלָה וְכוּ' (שִׁיר ג, ו).

אֲבָל חֶסֶד גְּבוּרָה תַּפְאֵרֶת בְּהוּ בְּאֵר
חֲפֻזֵּי שָׂרִים פְּרוּיָה נְדִיבֵי הָעַם (בַּמְדַבֵּר
כּא, יח). וְעַד דִּהּוֹת לְתַתָּא, שֶׁכִּיבַת
לְעֶפְרָא, דְּכְתִיב וְתַפֵּל לְפָנַי רַגְלָיו (אֶסְתֵּר
ח, ג). וּמִשָּׁה אָסִיק לָהּ עַד תְּרִין דְּרוּעִין,
כְּדִין נְפַקַת מְגוֹ סְטֵרָא אַחֲרָא. דְּוֹד
וְשְׁלֹמֹה אֲשְׁלִימוֹ לָהּ לְסַלְקָא בְּדַקָּא
יְאוּת. אֲבָל מִשָּׁה אֶתְקִיף לָהּ בְּבִינָה. דְּוֹד
אֲשְׁלִים לָהּ. שְׁלֹמֹה אָסִיק לָהּ עַד חֲכָמָה.
וְבֵיהּ וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשְׁלֹמֹה (מְלָכִים א ה,
כו).

וְלְזִמְנָא דְּאֵתִי מִשָּׁה יִשְׁלִים לָהּ עַד כְּתֵר.
וְאֶתְמַר בֵּיהּ: (יִשְׁעִיָּה נב, יג) הִנֵּה יִשְׁפִּיל
עַבְדִּי וְכוּ' יְרוּם - מְאֹבְרָהּם, וְנִשְׂא -
מִיִּצְחָק, וְגִבָּה - מִיִּעֲקֹב, מְאֹד - עַד כְּתֵר
עֲלָאָה. כְּדִין יְהוּן שְׁנֵי הַמְּאֵרֶת הַגְּדֻלִים

5. שם אל הוא בחסד ימין, עי' זהר ח"ג צו לא ע"א.

6. עי' זהר יתרו ח"ב, פה, ע"א.

7. "זאת" זה השכינה, "מי", זה אימא - בינה, משה העלה את השכינה עד מי - הבינה, עי' ת"ז ת"י כא, נה, ע"ב.

8. באר זו שכינה, זהר תולדות ח"א קלה ע"ב; שם ויקהל כא, ע"ב.

9. נדיבי העם - אלו האבות, שהם חג"ת, עי' זהר בהעלותך קנ, ע"א; שם וילך, רפז, ע"א; ד"ח חוקת מ' שירת

כֶּתֶר הָעֲלִיּוֹן. אִזּוּ יְהוּי: שְׁנֵי הַמְּאֹרֶת
הַגְּדֹלִים¹⁰ (בראשית א, טז), שְׁנֵיהֶם בְּתַקּוֹן
שְׁלֵם פְּרָאוּי.

וְהִנֵּה מִמְּטְרוֹ"ן הַשָּׁר הַגְּדוֹל בָּא,
פָּתַח וְאָמַר: רַבִּי רַבִּי, וְדַאי לְעֵתִיד לְבֹא
יְהוּי שְׁנֵי הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹלִים. שְׁעֲכִשׁוּ: אֵת
הַמְּאֹר הַגְּדוֹל [לְמִמְשַׁלֵּת הַיּוֹם] וְאֵת
הַמְּאֹר הַקָּטָן [לְמִמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה (שָׁם, שָׁם)]
– בְּזִמְנֵי הַגְּלוּת. אֲבָל בְּזִמְנֵי הַגְּאֻלָּה,
[פְּתוּב]: וְלַיְלָה בַּיּוֹם יֵאִיר (תְּהִלִּים
קלט, יב). בְּאוֹתוֹ זִמְנֵי: וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה
כְּאוֹר הַחֲמָה (ישעיה לכו), שְׁהִשְׁכִּינָה
נִקְרָאת עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּכָל הַמְּדֻרְגוֹת, שְׁנֵאמַר לְגַבְיָהּ: עֲצֵם
מְעַצְמֵי וּבִשְׁרֵי מִבְּשָׁרֵי (בראשית כג, ט)¹¹
וְזוּ יְרוּשָׁלַיִם [רְכִזוּ לְשִׁכְנֵיהָ]¹², שְׁנִקְרָאת
עַל שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁהָרִי
בְּזִמְנֵי שְׁאוֹתוֹ הַעֲמוּד הָאֲמֻצְעִי [כְּלֹמֵר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא] יִתְעוֹרֵר בְּתַקְפּוֹ,
הַשְׁכִּינָה תִתְחַזַּק בוֹ, וְתִקְרָא עַל שְׁמוֹ,
וְשְׁנֵיהֶם יְהוּי נוֹדְעִים בְּהִשְׁוֹאָה אַחַת.¹³

וְעוֹד, הַשְׁכִּינָה, צְרִיף לְקִשּׁוֹר אוֹתָהּ בְּכָל
הַמְּדֻרְגוֹת בְּמִלְדָּה, שְׁהָרִי הוּא חֵלֶק אֶחָד
מִכֻּלָּם [דְּהִינּוּ מִכָּל סְפִירוֹתָיו].¹⁴ וְמִי

(בראשית א, טז) תְּרוּיָהּ בְּתַקּוֹנָא שְׁלִים
בְּדָקָא יָאוּת.

וְהָא מִמְּטְרוֹ"ן שְׁרָא רַבָּא אֲתֵי פָתַח
וְאָמַר, ר' ר' וְדַאי לְזִמְנָא דְאֲתֵי שְׁנֵי
הַמְּאֹרֶת הַגְּדֹלִים יְהוּן. דְּהִשְׁתָּא אֵת
הַמְּאֹר הַגְּדוֹל וְאֵת הַמְּאֹר הַקָּטָן
לְמִמְשַׁלֵּת הַלַּיְלָה (בראשית א, טז), בְּזִמְנָא
דְּגְלוּתָא. אֲבָל בְּזִמְנָא דְּפְרָקְנָא וְלַיְלָה
בַּיּוֹם יֵאִיר (תְּהִלִּים קלט, יב). בְּהִיּוּ זִמְנָא
וְהָיָה אוֹר הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחֲמָה (ישעיה ל,
כו) דְּשְׁכִינָתָא עַל שְׁמָהּ דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֲתִקְרִיאת בְּכָל דְּרָגִין. דְּאֲתָמַר בְּהִ:
עֲצֵם מְעַצְמֵי וּבִשְׁרֵי מִבְּשָׁרֵי (בראשית כ,
ג). וְדַאי יְרוּשָׁלַיִם דְּאֲתִקְרִיאת עַל שְׁמָא
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. דְּהָא בְּזִמְנָא דְּהִיּוּ
עֲמוּדָא דְּאֲמֻצְעִיתָא יִתְעַר בְּתַקְפָּהּ,
וְשְׁכִינָתָא נְמִי תִתְקַף בְּהִ וְתִתְקַרֵי עַל
שְׁמָהּ וְיִשְׁתְּמוּדְעוֹן תְּרוּיָהּ בְּשִׁקּוּלָא
חָדָא.

וְעוֹד, שְׁכִינָתָא אֲצִטְרִיף לְקִשְׁרָא לָהּ בְּכָל
דְּרָגִין בְּמִלְכָּא, דְּהָא חוּלְקָא מְכַלְהוּ
אִיהִי. וּמֵאֵן דְּלָא אֲנָסִיב פְּגִים אִיהִי.

10. השמש בחי' ז"א, והירח בחי' שכונה.

11. עי' זהר בראשית כו, ע"א; שם כח, ע"א: "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי - דא שכנתא"; פנחס ח"ג, רנה, ע"ב.

12. עי' זהר שלח לך ח"ג, קעג, ע"ב; ת"ז, ת"ו, כג, ע"א.

13. עי' אוצרות רמח"ל עמ' שנא בענין שתי בחינות בשכינה. וז"ל: "אך יש פנימיות הנוק' שאין בה עליה וירידה, אלא עומדת בהשוואה להשלים הו"א לע"ס. וז"ס "עצם מעצמי".

14. עי' ת"ז תי, ד, יט, ע"א, קל"ח פתח כו עמ' סז: "ומה היא המלכות? היא החלק האחרון של כל ספירות ז"א, כי שורש הנבראים התחתונים הוא החלק האחרון, דהיינו הכוח האחרון הנמצא בכל ספירה".

שלא מתחתן הוא פגום, אבל בהתחלה, [השכינה היא] אחת מצלעותיו (שם שם, בא) [של המלך]. ואחר כך [כשהיא נשלמת היא נעשית]: עצם מעצמי ובשר מבשרי (שם שם, בנ), [יש לה] חלק בכל, בזמן שעולה ממדרגה למדרגה, כמו שנתבאר. משה העלה אותה עד הבניה, שלמה עד החכמה, ומשיח עד הכתר.¹⁵ באותו זמן שגדבקות במלך, נאמר לנביה: לזאת יקרא אשה פי מאיש וגו' (שם, שם), וזה המאור הגדול והמאור הקטן. ואחר כך: ויקרא את שמם אדם (שם ה, ב) - [זכר ונקבה] בהשוואה אחת,¹⁶ שני המארת הגדלים. וכך יהיו לעתיד לבוא, בזמן שיתקן הכל בסוד של אד"ם, אדם ד'וד מ'שית. אז: ויקרא את שמם אד"ם¹⁷, ודאי.

אבל בקדמיתא אחת מצלעותיו. לבתר עצם מעצמי ובשר מבשרי, חולקא מכלא בזמנא דסלקת מדרגא לדרגא פמה דאתמר. דמשה סליק לה עד בינה. שלמה עד חכמה. משיחא עד כתר. בההוא זמנא דאתדבקות במלפא, אתמר בה: לזאת יקרא אשה פי מאיש וכו'. ודא המאור הגדל והמאור הקטן. לבתר ויקרא את שמם אדם בשקולא חדא, שני המארת הגדלים, והכי יהיו לזמנא דאתי בזמנא דיתתקן כלא ברזא דאד"ם, אדם דוד משיח. פדין ויקרא את שמם אדם ודאי.

15. לעיל אמר שמה ישלים עלייתה עד הכתר, וכאן הוא אומר שהמשיח יעלה השכינה עד הכתר, מכאן שמה ומשיח חד הוא.

16. עי' זהר תרומה ח"ב, קמד, ע"ב; עי' מאמר הגאולה עמ' פא: "שלעתיד [לבוא] יהיה תיקונה [של השכינה], תיקון גדול, ואורה רב מאוד, וכוחה שלא היה כמוהו... ועל זה הענין נאמר: והיה אור הלבנה כאור החמה, כי לא יהיה [אורה] עוד פחות ממנו [מד"א] אלא שקול כמוהו, ואז יהיו שני המלכים שמתמשים בכתר אחד". עיין חולין ס' ע"ב

17. ראה לקמן תי' ע; עי' אדיר במרום עמ' רמח: "כי דוד היה מכתו תמה, שנולד מהול (סוטה ה, ב). ואדה"ר ג"כ נולד מהול... אלא שבחטאו נמשכה ערלתו, אך דוד היה תיקון לאדה"ר... ועל כן נולד מהול. אלא שהוא צריך עדיין שמירה, כי לא נשלם התיקון עד מלך המשיח... וזהו סוד הא' והד' של אדם. אך סוף הכל במלך המשיח שהוא סוף האד"ם, בסוד ה-ם [מ"ם] שלו... וזהו תיקון שלם של אד"ם - אדם ד'וד מ'שית"; ר' מפתחות.